

LINSCHOTEN-VEREENIGING

NIEUWSBRIEF 2021 – II

L.S.,

In de afgelopen herfstvakantie bezocht uw secretaris het alleraardigste stadje Zutphen en bewonderde hij aldaar in het Stedelijk Museum Zutphen de boeiende tentoonstelling *Op Reis – Historisch Toerisme*. In deze bijzondere tijd is het verlangen naar reizen misschien wel groter dan ooit. Het museum schetste in de tentoonstelling een beeld van toerisme en de reiziger in vroegere tijden. Een vleugje nostalgie – in beeld gebracht door prachtige

Alexander Bakker Korff (1824-1882), *De tantes gaan op reis* (olieverfschilderij, 1876). Collectie Rijksmuseum Twenthe, Enschede

collectiestukken als souvenirs, reisverhalen, prenten en gezelschapsspellen. Al dwalend door de zalen, kon je ontdekken hoe en waarom mensen op reis gingen, hoe een reis al thuis begon, en hoe reizen door prenten, foto's en spellen in beeld werden gebracht. En natuurlijk namen reizigers ook leuke souvenirs mee terug naar huis. Reizen was en is nu ook nog steeds een geliefd thema voor kunstenaars.

Maar reizigers werden niet altijd en overal met open armen ontvangen. Soms werden ze beschouwd als overbrengers van besmettelijke ziekten. En net als in coronatijd werden ze daarom soms niet toegelaten tot een stad of een land. Van reizen word je een beter mens, vonden velen vroeger. En misschien nu ook nog wel. Tegenwoordig is reizen bovenal vermaak, een ontsnapping aan de alledaagse werkelijkheid. Maar als reizen niet kan, is zo'n 'ontsnapping' natuurlijk ook mogelijk met een prachtig boek uit onze onvolprezen serie!

Ondanks dat de recente coronacijfers op dit moment nog niet heel hoopvol stemmen en er nog steeds maatregelen zijn om in acht te nemen, wenst het bestuur alle leden en hun dierbaren een goede gezondheid toe en hopenlijk zullen zij die ziek zijn spoedig herstellen. Via deze nieuwsbrief hoopt het bestuur u weer wat nuttige informatie en verstrooiing te kunnen bieden.

Terugblik ledenvergaderingen 2020 en 2021 en boekpresentatie deel 119

Op 6 februari jl. vond de ledenvergadering van de Linschoten-Vereeniging van 2020 plaats en op 12 juni jl. die van 2021. Voor het eerst in geschiedenis van onze Vereeniging vonden deze vergaderingen online plaats en dus niet tijdens een fysieke bijeenkomst. En hoewel er geen fysieke interactie mogelijk was, stemden veel leden hun computers erop af en stelden zij deze digitale bijeenkomst erg op prijs.

Naast de vaste en formele plichtplegingen, zoals vaststelling van de verslagen van de

ledenvergadering, jaarverslag en financiële stukken, was de uitreiking van de Linschoten-Penning 2021 aan Prof. Henk den Heijer een hoogtepunt. Compleet verrast nam Henk de Penning aan uit handen van zijn echtgenote. Het juryrapport is te vinden op de website.

Henk den Heijer neemt blij verrast de Linschoten-Penning 2021 in ontvangst.

En na afloop van het officiële gedeelte was er natuurlijk ook de digitale presentatie van het langverwachte deel 119, *Kunstenaar op Java. De reisdagboeken en natuurtekeningen van Pieter van Oort (1825-1833)*. Bezorgers Andreas Weber en Sylvia van Zanen namen de toehoorders mee in de wereld van de Natuurkundige Commissie voor Nederlands-Indië en de talentvolle Pieter van Oort (1804-1834).

Bezorger Andreas Weber belicht de natuurtekeningen van Pieter van Oort.

LINSCHOTEN-VEREENIGING
OPGERICHT 7 MAART 1908

Bezorger Sylvia van Zanen gaat dieper in op Pieter van Oort's dagboekaantekeningen.

Zowel als tekenaar als in zijn dagboeken toont Van Oort zich als een kunstenaar en daarom belichtte Andreas de tekeningen en ging Sylvia wat dieper in op de dagboeken. Al met al was het een prachtige inleiding op een prachtig deel. En de koek is nog niet op, want begin volgend jaar verschijnt deel 120, het tweede deel, onder de titel *Kunstenaar op Sumatra. De reisdagboeken en natuurtekeningen van Pieter van Oort (1833-1834)*. Over de datum van de boekpresentatie treft u hierna meer informatie aan.

Itinerario, 1596-2021

Hoewel het jaar 2021 alweer bijna voorbij is, wil het bestuur u graag nog attenderen op het feit dat het dit jaar precies 425 jaar geleden is dat het *Itinerario* verscheen, het levenswerk van Jan Huygen van Linschoten, de naamgever van de Linschoten-Vereeniging. Helaas kon hieraan geen fysieke aandacht worden besteed. Als schrale troost hierbij enkele links naar websites waar wordt ingegaan op het *Itinerario* en het belang van dit werk.

<https://www.linschoten-vereeniging.nl/jan-huygen-van-linschoten>

<https://www.kb.nl/themas/boekgeschiedenis/meer-bijzondere-boeken/jan-huygen-van-linschoten-itinerario>

secretariaat: Duivestein 3, 2641 LG Pijnacker
+31 (0)15 – 369 20 93
secretaris@linschoten-vereeniging.nl
www.linschoten-vereeniging.nl

<https://www.uu.nl/bijzondere-collecties-universiteitsbibliotheek-utrecht/collecties/oude-en-bijzondere-drukken/geografische-beschrijvingen/itinerario-van-jan-huygen-van-linschoten>

<https://goudeneeuwremake.wordpress.com/2015/07/29/itinerario-door-jan-huygen-van-linschoten-1596/>

Overlijden Walter Bornhaupt

Op 27 juli jl. overleed na een kort ziekbed op 80-jarige leeftijd ons lid Walter Ernst Bornhaupt (1941-2021).

Walter Bornhaupt was jarenlang een zeer trouwe en enthousiaste bezoeker van de bijeenkomsten van de Linschoten-Vereeniging en veel van de leden zullen hem ongetwijfeld hebben gekend. Samen met George Pauli was hij ook jarenlang lid van de kascommissie en in deze rol heeft hij veel werk voor de Vereeniging, en met name voor de penningmeester, verricht.

Walter Ernst Bornhaupt (1941-2021)

Walter Bornhaupt vond het altijd een eer en genoeg om namens de kascommissie tijdens de ledenvergadering verslag te kunnen doen van de bevindingen. Vlak voor de ledenvergadering van 12 juni jl. heeft hij nog

LINSCHOTEN-VEREENIGING
OPGERICHT 7 MAART 1908

samen met George Pauli heel plezierig de financiën van de Vereeniging doorgenomen. Het bestuur betuigde namens de leden zijn deelneming aan de familie vanwege het overlijden. Bestuur en leden zullen de markante persoonlijkheid van Walter Bornhaupt erg gaan missen.

Komende fysieke bijeenkomsten

Het werd hiervoor al aangekondigd, deel 120 staat op het punt van verschijnen. Helaas lukt het niet meer om het deel nog in 2021 uit te brengen en daarom wordt dat 2022. Noteert u alvast in uw agenda dat de presentatie van deel 120 (en ook 119, want dat hoort er natuurlijk bij) plaatsvindt op zaterdag 19 februari 2022 in Naturalis Biodiversity Center in Leiden. Het wordt een fysieke middagbijeenkomst waarvoor u de uitnodiging met het programma nog zult ontvangen. Nog niet zo lang geleden werd Naturalis uitgeroepen tot Europees Museum van het Jaar, zie:

<https://nos.nl/artikel/2379661-naturalis-verkozen-tot-europees-museum-van-het-jaar>
Een reden te meer om uit te zien naar het voorjaar, waarbij we hopen u dan weer face-to-face te kunnen ontmoeten!

Dan staat de volgende bijeenkomst ook al in de steigers. Het Maritiem Portal (<https://maritiemportal.nl/>) organiseert regelmatig symposia in samenwerking met andere maritieme organisaties. Op vrijdag 13 mei a.s. wordt onder de titel 'Natuur op zee' een symposium georganiseerd waarbij nauw is samengewerkt met de Linschoten-Vereeniging. Plaats van handeling zal zijn Batavialand in Lelystad. Tijdens het symposium verzorgen sprekers lezingen over dit thema, maar ook zal de stand van zaken met betrekking tot het standaardwerk van de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland worden toegelicht. Aan de invulling van het programma wordt nog gewerkt en ook hiervan ontvangt u t.z.t. een uitnodiging met meer informatie.

secretariaat: Duivestein 3, 2641 LG Pijnacker
+31 (0)15 – 369 20 93
secretaris@linschoten-vereeniging.nl
www.linschoten-vereeniging.nl

En omdat alle goede dingen in drieën komen, kan ook alvast worden gemeld dat op zaterdag 25 juni 2022 de ledenvergadering zal plaatsvinden. Ook vindt dan de boekpresentatie plaats van deel 121. De titel van dit deel luidt *Het goud in de beurs in plaats van op de rok. De herinneringen van koopvaardijkapitein Cornelis Abrahamsz jr.* Het deel wordt bezorgd door Willem Mörzer Bruyns, die al eerder verantwoordelijk was voor de delen 84 en 85, en 117. Naar een passende locatie wordt momenteel nog gezocht.

Per palankijn naar Peking. Memoriaal van de Nederlandse ambassade in 1794/5 naar Keizer Qianlong van China

In de nieuwsbrief 2021-I werd al melding gemaakt van de uitgave van het reisjournaal van Andreas Everardus van Braam Houckgeest (1739-1801), dat door Nanet van Braam Houckgeest wordt bezorgd. Het boek verschijnt een dezer dagen.

Boekomslag *Per palankijn naar Peking* door Nanet van Braam Houckgeest (uitg. Verloren, Hilversum, 2021)

Van Braam Houckgeest werkte gedurende drie periodes in zijn leven voor de VOC in China. In 1794 was hij directeur van de factorij in Kanton. Hij werd gevraagd of Neder-

LINSCHOTEN-VEREENIGING
OPGERICHT 7 MAART 1908

land geïnteresseerd zou zijn om in 1795 Keizer Qianlong te bezoeken om hem geluk te wensen met zijn 60-jarig keizerschap. Van Braam Houckgeest zegde toe, overtuigd als hij was dat Nederland in het vizier van de Chinezen moest blijven; zeker vanwege de steeds grotere Engelse invloed op de handel. Hij verkreeg toestemming vanuit Batavia, een gezantschap werd geformeerd en op 22 november 1794 vertrok de karavaan uit Kanton. Na een uitputtende reis arriveerde het gezantschap op 10 januari 1795 in Peking. De eerste ontmoeting met Qianlong vond al plaats op 12 januari. Van Braam Houckgeest en de anderen verbleven tot 14 februari aan het hof en werden zeer gastvrij ontvangen door de keizer. Hij liet hen bijzondere paleizen bezoeken, zelfs de privévertrekken van de keizer, en er vonden banketten, vuurwerken en voorstellingen plaats. Op 10 mei 1795 was het gezelschap terug in Kanton, in ruim vijf maanden uit en thuis. Van de reis van Kanton naar Peking en terug hield Van Braam Houckgeest een journaal bij, dat wordt bewaard in het Nationaal Archief in Den Haag.

In 1797 verscheen er in Philadelphia een Franse editie van, in 1798 volgde een Engelse, in 1799 een Duitse, in 1804/1806 een Nederlandse. Al deze edities zijn bewerkingen. De Nederlandse uitgave is incompleet: het verhaal houdt halverwege de terugreis op. Nanet van Braam Houckgeest brengt nu de eerste volledige oorspronkelijke tekst van het journaal uit, zoals haar voorouder die heeft opgeschreven. Het boek is voorzien van een introductie, illustraties en een verklarende woordenlijst. 'Per palankijn naar Peking' is een uitgave van Verloren in Hilversum. ISBN 978-90-8704-971-3

Van Alkmaarse wees tot commandeur van de VOC. Het rijke leven van Wollebrant Geleynssen de Jongh, 1594 –1674

In 2011 verscheen bij uitgeverij Van Wijnen in Franeker het boek *VOC-dienaar in India. Geleynssen de Jongh in het land van de Groot-Mogol* van de hand van auteur H.W.

secretariaat: Duivestein 3, 2641 LG Pijnacker
+31 (0)15 – 369 20 93

secretaris@linschoten-vereeniging.nl
www.linschoten-vereeniging.nl

van Santen. Dit najaar verschijnt onder de titel *Van Alkmaarse wees tot commandeur van de VOC. Het rijke leven van Wollebrant Geleynssen de Jongh, 1594-1674* wederom een biografie van de hand van H.W. van Santen.

Geleynssen de Jongh werkte ruim drie decennia op verschillende factorijen in Azië (Molukken, Batavia, Borneo, India en Perzië) en keerde tenslotte als rijke Oost-Indiëganger terug naar zijn geboortestad Alkmaar, waar hij een kwart eeuw als rentenier woonde. De Linschoten-Vereeniging gaf de Remonstrantie van Geleynssen de Jongh in 1929 uit als deel 31.

Caesar van Everdingen, *Portret van Wollebrant Geleynssen de Jongh* (olieverfschilderij, 1674). Collectie Stedelijk Museum Alkmaar

De nieuwe biografie maakt gebruik van de privé-archieven van Geleynssen die zich bevinden in het Nationaal Archief en het Regionaal Archief Alkmaar. Geleynssen bewaarde vrijwel al zijn correspondentie en daar door krijgen we een uniek inkijkje hoe een compagniesdienaar in de zeventiende eeuw werkte en sociaal functioneerde.

Het boek zal hopelijk veel mensen aanspreken die geïnteresseerd zijn in de geschiedenis van de VOC, de geschiedenis van diverse

landen in Azië en degenen die belangstelling hebben voor de geschiedenis van Alkmaar. Het ruim geïllustreerde boek verschijnt onder auspiciën van de Stichting Alkmaarse Historische Publicaties bij Uitgeverij Matrijs in Utrecht. ISBN 978-90-5345-581-4

Tentoonstelling ‘Wonderlijke Voyagie’ in Gent

Vanaf 22 oktober 2021 is in de Sint-Pietersabdij in Gent, die nu wordt gebruikt voor tentoonstellingen, de expositie ‘Wonderlijke Voyagie’ te zien. Aan deze expositie droegen diverse collecties ruimhartig bij met bruiklenen, zoals het MAS in Antwerpen en de Universiteit van Amsterdam. Het Maritiem Museum Rotterdam leverde enkele atlanten en oude drukken.

Sfeerbeeld van de tentoonstelling ‘Wonderlijke Voyagie’

De aanleiding voor de tentoonstelling is de reis van de Gentse priester Michael de Febure in 1721 met het schip de ‘Sint-Pieter’ naar Oost-Indië. Zijn dagboek wordt bewaard in de Universiteitsbibliotheek van Gent. De Febure maakte hiermee de reis van zijn leven. Nooit eerder kwam de geestelijke van onder zijn kerktoren, maar in 1721 ging hij mee op handelsmissie naar Oost-Indië. Zijn wonderlijke ervaringen schreef hij minutieus neer in een reisdagboek dat tot op vandaag bewaard is gebleven.

Tussen historische zeekaarten, scheepsmoedellen, exotische dieren en exclusieve vondsten uit 18e-eeuwse scheepswrakken navigeert de bezoeker naar een ver en fascinerend

verleden en maakt de reis als het ware zelf mee. Men ervaart de voortdurende vrees voor kapers en piraten en trotseert zware stormen. Het wonderlijke zeeleven wordt ontdekt om uiteindelijk aan te komen in de Indische havenstad Surat, een smeltkroes van culturen, geuren, kruiden en exotische producten. De tentoonstelling is nog te zien tot 6 maart 2022. Zie voor meer informatie:

<https://historischehuizen.stad.gent/nl/sint-pietersabdij/tentoonstellingen/wonderlijke-voyage>

AVG

Diverse keren is in de nieuwsbrief aandacht gevraagd voor de AVG, de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Deze is sinds 25 mei 2018 van toepassing. Ook de Linschoten-Vereeniging hanteert een privacybeleid, waarmee wij garanderen zorgvuldig en vertrouwelijk met uw persoonlijke gegevens om te gaan. Dit staat ook verwoord in de privacyverklaring, die op de website is geplaatst. Zie: <https://www.linschoten-vereiniging.nl/nl/privacyverklaring>.

Het bestuur wil graag van alle leden expliciete toestemming voor het verwerken van uw persoonsgegevens. Nog niet alle leden hebben hiervoor de privacyverklaring op de website ingevuld en opgestuurd. Wie dat nog niet heeft gedaan, wordt van harte uitgenodigd dit alsnog te doen. Deze is te vinden via: <https://www.linschoten-vereiniging.nl/nl/gegevensverwerking>

Colofon © Linschoten-Vereeniging, 2021

LINSCHOTEN-VEREENIGING
OPGERICHT 7 MAART 1908

secretariaat: Duivestein 3, 2641 LG Pijnacker
+31 (0)15 – 369 20 93
secretaris@linschoten-vereiniging.nl
www.linschoten-vereiniging.nl